

॥ अथ श्रीमद्भगवद्गीता ॥

BHAGAVAD GĪTĀ

Traducere din sanskrită, introducere,
comentarii și note de Sergiu Al-George

EDITURA HERALD
București

CUPRINS

NOTĂ INTRODUCTIVĂ	7
CARTEA ÎNTÂI NUMITĂ DESCUMPĂNIREA LUI ARJUNA	25
CARTEA A DOUA NUMITĂ YOGA DISCRIMINĂRII	47
CARTEA A TREIA NUMITĂ YOGA FAPTEI	79
CARTEA A PATRA NUMITĂ YOGA CUNOAȘTERII ȘI A FAPTEI	99
CARTEA A CINCEA NUMITĂ YOGA RENUNȚĂRII	119
CARTEA A ȘASEA NUMITĂ YOGA CONCENTRĂRII	133
CARTEA A ȘAPTEA NUMITĂ YOGA CUNOAȘTERII ȘI A ÎNȚELEGERII	154
CARTEA A OPTA NUMITĂ YOGA SALVĂRII ÎN BRAHMAN	169
CARTEA A NOUA NUMITĂ YOGA TAINEI REGEȘTI	187
CARTEA A ZECEA NUMITĂ YOGA ÎNTRUCHIPĂRILOR DIVINE	205
CARTEA A UNSPREZECEA NUMITĂ VIZIUNEA CELUI CU MULTE FORME	227
CARTEA A DOUĂSPREZECEA NUMITĂ YOGA DĂRUIRII DE SINE	259

CARTEA A TREISPREZECEA NUMITĂ	
YOGA DISCRIMINĂRII ÎNTRE NATURĂ ȘI SPIRIT	269
CARTEA A PAISPREZECEA NUMITĂ	
YOGA DEOSEBIRII CELOR TREI TENDINȚE	287
CARTEA A CINCISPREZECEA NUMITĂ	
YOGA SPIRITULUI SUPREM	301
CARTEA A ȘAISPREZECEA NUMITĂ	
YOGA DEOSEBIRII DINTRE STAREA DIVINĂ ȘI STAREA DEMONICĂ	313
CARTEA A ȘAPTESPREZECEA NUMITĂ	
YOGA DEOSEBIRII CELOR TREI TENDINȚE	325
CARTEA A OPTSPREZECEA NUMITĂ	
YOGA RENUNȚĂRII ȘI A ELIBERĂRII	337
ANEXE	
INDEX DE TERMENI ÎN SANSKRITĂ	369
INDEX DE NUME	373

*În amintirea tatălui meu,
Vasile Al-George,
care mi-a dezvăluit
lumea Indiei*

Alfabetul sanskrit devanāgarī

०	अघोषवर्ण (surd)				घोषवर्ण (sonor)				स्वर		क k					
	प्राण		महा		स्वर (vocal)		प्राण		महा	अनुनासिक nazal						
	अल्प neaspirat	स	ह्रस्व scurt	दीर्घ lung	अल्प neaspirat	ग	अल्प neaspirat	घ								
१	क	ka	ख	kha	अ	a	आ	ā	ग	ga	घ	gha	ङ	ṅa	क	ka
२	च	ca	छ	cha	इ	i	ई	ī	ज	ja	झ	jha	ञ	ña	ख	kā
३	ट	ṭa	ठ	ṭha	ऋ	ṛ	ॠ	ṛī	ड	ḍa	ढ	ḍha	ण	ṇa	कू	kū
४	त	ta	थ	tha	लृ	lṛ	लृ	lṛī	द	da	ध	dha	न	na	कू	kū
५	प	pa	फ	pha	उ	u	ऊ	ū	ब	ba	भ	bha	म	ma	कृ	kṛ
६	कण्ठ तालव्य gutturo-palat.				ए	e	ऐ	ai							लृ	lṛ
७	कण्ठीय gutturo-labial				ओ	o	औ	au							क	k
८	दन्तीय dento-labial								व	va					क	k
९															क	k

Grafeme speciale: ङ , ञ , उँ , उँ

NOTĂ ASUPRA TRANSCRIERII CUVINTELOR SANSKRITE

Transcrierea cuvintelor sanskrite s-a făcut recurgându-se la sistemul semnelor diacritice curent întrebuințat în publicațiile științifice de specialitate, singurul care permite o redare riguroasă a alfabetului indian *devanāgarī*. Confruntarea acestui sistem cu scrierea fonetică românească necesită următoarele precizări:

- semnul . dedesubtul unor consoane indică faptul că aparțin clasei cerebralelor (retroflexelor, cacuminalelor sau lingualelor); *ṭ* și *ḍ* se pronunță respectiv ca *t* și *d* în engleză, vârful limbii fiind întors spre vâlul palatului; *ṣ* reprezintă siflanta cerebrală și se pronunță ca rom. *ș*; *ṛ* se pronunță *ri* (cu *i* scurt); *ṛ* se pronunță în același loc cu engl. *t* și *d*.
- *ś*, siflanta palatală se pronunță între *ș* și *s* (care corespunde celui românesc).
- *ñ*, nazala palatală, corespunde fr. *n* muiat din *compagnie*.
- *ṇ*, nazala velară, corespunde engl. *n* din *king*.
- *m̐*, indică o nazalizare a vocalei precedente ca în fr. *bon*.
- *ḥ* este o aspirată surdă urmată de un scurt ecou al vocalei care o precede.
- *c*, palatala surdă, se pronunță ca *č* în rom. *ceară*, *cinci*.
- *g*, palatala sonoră, se pronunță ca *g̃* în rom. *gingaș*, *geam*.
- prezența aspiratei *h* se face simțită printr-o pronunțare distinctă.

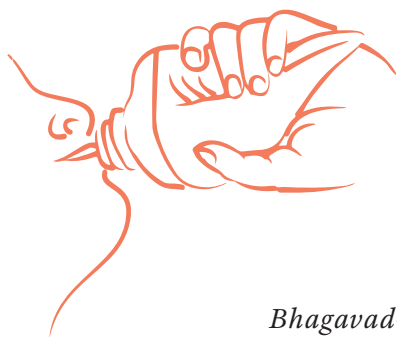
PRESCURTĂRI

sk. = sanskrit.

sc. = lat. *scire licet*, marchează un cuvânt sau o expresie cu valoare explicativă puse în paranteze rotunde (), spre deosebire de parantezele drepte [] care indică un adaos interpretativ sau subînțeles, introdus de către traducător în interiorul unei propoziții sau al unei fraze.

Sk. = *Sāṃkhya-kārikā*.

Ts. = *Tarka-saṃgraha*.

NOTĂ INTRODUCȚIVĂ

Bhagavad-Gītā este
un poem filosofic, țesut pe
tema unui episod al mării epopei
Mahābhārata, în care ocupă capitolele 25–42
din cartea a VI-a (*Bhīṣma-parvan*), și ca atare este
atribuit lui Vyāsa, autorul mitic al întregii epopei.

Arjuna, eroul poemului, este unul dintre cei cinci fii
ai regelui Pāṇḍu și deține locul cel mai important în lupta
acestora de a-și recăpăta puterea care le-a fost uzurpată de verii
lor, fiii regelui Dhṛtarāṣṭra, din familia Kuru.

Substanța textului o constituie dialogul dintre Arjuna și zeul
Kṛṣṇa, care sub forma lui umană s-a alăturat fiilor lui Pāṇḍu, fiind
conducătorul carului de luptă al lui Arjuna; acest dialog este re-
latat, la rândul său, într-un metadialog dintre regele Dhṛtarāṣṭra
și Sañjaya, conducătorul carului său de luptă. Discuția dintre
Arjuna și Kṛṣṇa are loc înaintea declanșării luptei care avea să
se termine prin masacrarea celor optzeci de fii ai lui Dhṛtarāṣṭra
și reinstaurarea puterii fiilor lui Pāṇḍu.

În India, *Bhagavad-Gītā* este tratată cu mare venerație, fiind
trecută în rândul *Upanișadelor* (titlul său complet fiind *Bhaga-
vad-Gītā-Upaniṣadaḥ*), deși este lipsită de nota esoterică a aces-
tora. După editarea sa în 1809 la Calcutta și traducerea în engleză
și în diverse limbi moderne indiene, *Gītā* – așa cum i se spune
în mod prescurtat în India – a cunoscut o mare faimă, devenind
cartea de căpătâi a fiecărui indian cultivat.

Deși, inițial, *Gītā* era cartea sfântă a unei secte vișnuite, totuși ea reprezintă cea mai cuprinzătoare sinteză a spiritualității indiene, în care sunt asimilate teze foarte diferite, cum ar fi transcendentalismul monist upanișadic (preluat ulterior de Vedānta), dualismul Sāṃkhya, teismul de tip devoțional și tehnicile spirituale Yoga; întregul poem apare ca un amestec antinomic de reprezentări arhaice, uneori naive, și de rafinate soluții în problema opțiunii și a libertății.

Cronologia textului a fost și este foarte controversată; Radhakrishnan, reprezentant al punctului de vedere tradițional indian, îi acordă chiar cinci secole înaintea creștinismului, recunoscând totodată posibilitatea unor remanieri ulterioare¹; R. G. Bhandarkar stabilea ca termen *ante quem* secolul IV², în timp ce R. Garbe nu o considera mai veche decât secolul al II-lea³; restul istoricilor se înscriu cu toții între aceste limite extreme. În orice caz, conținutul textului se leagă de brahmanismul medieval hinduizant, căruia i se poate stabili un început în secolul al V-lea î.e.n. În contrast cu vechiul brahmanism, bazat pe ritualismul abstract al textelor vedice și pe gnoza tot atât de abstractă a *Upanișadelor*, noul brahmanism se dovedește mai suplu, integrând printr-un vast sincretism credințele și experiențele spirituale ale întregului subcontinent. Autoritatea eclesiastică a brahmanilor este diminuată, apar secte religioase, pantheonul este dominat de divinități mai puțin abstracte. Forța sacră, absolută și impersonală a lui Brahman capătă un aspect mai concret: el nu mai este un principiu suprem neutru, ci o divinitate masculină, un stăpân divin (Īśvara), căruia i se alătură, egali în rang cu el, Śiva și Vișṇu. Experiența religioasă nu se mai realizează exclusiv prin intermediul sacrificiului regizat de brahmani, ci în mod direct prin adorarea concepută ca o dăruire de sine (*bhakti*).

¹ *The Bhagavad-Gītā*, London, 1963, p. 14.

² *Vaiṣṇavism, Śaivism and minor religious systems*, Strassburg, Verlag von Karl J. Trübner, 1913, p. 13.

³ *Die Bhagavadgītā*, H. Haessel-Verlag, Leipzig, 1921, p. 75.

CARTEA ÎNTÂI NUMITĂ

DESCUMPĂNIREA LUI ARJUNA

1

धृतराष्ट्र उवाच ।
धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे समवेता युयुत्सवः ।
मामकाः पाण्डवाश्चैव किमकुर्वत सञ्जय ॥

dhṛtarāṣṭra uvāca:

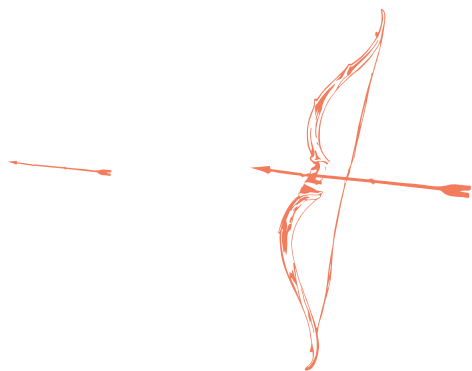
*dharmakṣetre kurukṣetre samavetā yuyutsavaḥ
māmakāḥ pāṇḍavāścaiva kimakurvata sañjaya.*

Dhṛtarāṣṭra¹ a spus:

— Ce au făcut, Sañjaya, ai mei și fiii lui Pāṇḍu, adunați gata de luptă, în Câmpia Legii² (*dharma*), în Kurukṣetra?

¹ „Dhṛtarāṣṭra”: tatăl Kauravilor, regele din Hastināpura, care a reocupat tronul în urma morții fratelui său Pāṇḍu, tron pe care îl cedase anterior din cauză că orbise. Întrebarea sa trădează speranța că, eventual, lupta care urma să înceapă ar fi putut să fie împiedicată de faptul că avea să aibă loc tocmai în Kurukṣetra („Câmpia Kauravilor”), unul dintre centrele religioase ale Indiei, supranumit și „Câmpia Legii”.

² „Legea” (*dharma*): termenul are o accepție complexă în gândirea ortodoxă, desemnând atât ansamblul riturilor vedice prescrise pentru obținerea prosperității în viață și a cerului după moarte, precum și valorile morale care decurg din îndeplinirea prescripțiilor vedice.

सञ्जय उवाच ।

दृष्ट्वा तु पाण्डवानीकं व्यूढं दुर्योधनस्तदा ।
आचार्यमुपसङ्गम्य राजा वचनमब्रवीत् ॥

sañjaya uvāca:

*dṛṣṭvā tu pāṇḍavānikam vyūḍham duryodhanastadā
ācāryamupasaṅgamy rājā vacanamabravīt.*

Sañjaya¹ a spus:

— După ce a văzut armata fiilor lui Pându, desfășurată
în linie de bătaie, regele Duryodhana apropiindu-se de
învățătorul său² (Droṇa) a rostit cuvintele:

¹ „Sañjaya”: conducătorul carului de luptă al lui Dhṛtarāṣṭra, căruia îi relatează dialogul dintre Kṛṣṇa și Arjuna pe care l-a auzit la distanță, grație harului pe care i l-a dat Vyāsa.

² „Învățătorul său”: brahmanul Droṇa care i-a învățat mânăuirea armelor atât pe Pāṇḍavi, cât și pe Kauravi.

CARTEA A PATRA NUMITĂ

YOGA CUNOAȘTERII ȘI A FAPTEI

1

श्रीभगवानुवाच ।

इमं विवस्वते योगं प्रोक्तवानहमव्ययम् ।
विवस्वान्मनवे प्राह मनुरिक्ष्वाकवेऽब्रवीत् ॥

śrībhagavān uvāca:

*imaṃ vivasvate yogaṃ proktavāna hamavyayam
vivasvānmanave prāha manurikṣvākave' bravīt.*

Bhagavat a spus:

— Această *yoga* nepieritoare i-am explicat-o lui Vivasvat¹,
Vivasvat i-a transmis-o lui Manu², și Manu lui Ikṣvāku³.

2

एवं परम्पराप्राप्तमिमं राजर्षयो विदुः ।
स कालेनेह महता योगो नष्टः परन्तप ॥

*evaṃ paramparāprāptamimaṃ rājarṣayo viduḥ
sa kāleneha mahatā yogo naṣṭaḥ parantapa.*

Astfel au cunoscut-o, căpătată de la unul la altul, marii
*ṛṣi*⁴, o, tu, care-ți distrugi dușmanii; această *yoga* s-a
pierdut aici pe pământ, prin marea scurgere a vremii.

¹ „Vivasvat”: „cel luminos”, divinitate solară, părintele lui Manu.

² „Manu”: personaj mitologic, prototip și învățător al genului uman. Textele mitologice vorbesc de mai mulți Manu, dintre care, cel dintâi, Svāyambhuva este considerat ca autor al celebrului text *Legile lui Manu* (*Manava-dharma-śāstra*).

³ „Ikṣvāku”: fiul lui Manu, întemeietorul dinastiei solare.

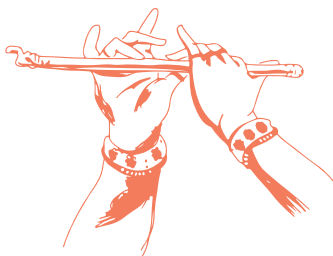
⁴ „Ṛṣi”: personaje mitologice, poeți înțelepți autorii presupuși ai *Vedelor* (cărora le-au fost revelate imnurile vedice). Textele mai recente vorbesc de cei șapte *ṛṣi* (*saptarṣi*), considerându-i străbuni eponimi ai clanurilor brahmanice. În astronomie, cei șapte *ṛṣi* corespund constelației „Ursa Mare”. Într-o accepție nemitologică, termenul desemnează înțelepții sau anahoreții sanctificați prin viața lor austeră.

स एवायं मया तेऽद्य योगः प्रोक्तः पुरातनः ।
भक्तोऽसि Vedānta मे सखा चेति रहस्यं ह्येतदुत्तमम् ॥

3

*sa evāyaṁ mayā te' dya yogaḥ proktaḥ purātaṇaḥ
bhakto' si me sakhā ceti rahasyaṁ hyetaduttamam.*

Chiar această *yoga* din vremea începutului ți-am explicat-o astăzi ție; îmi ești credincios și prieten; aceasta este taina supremă.

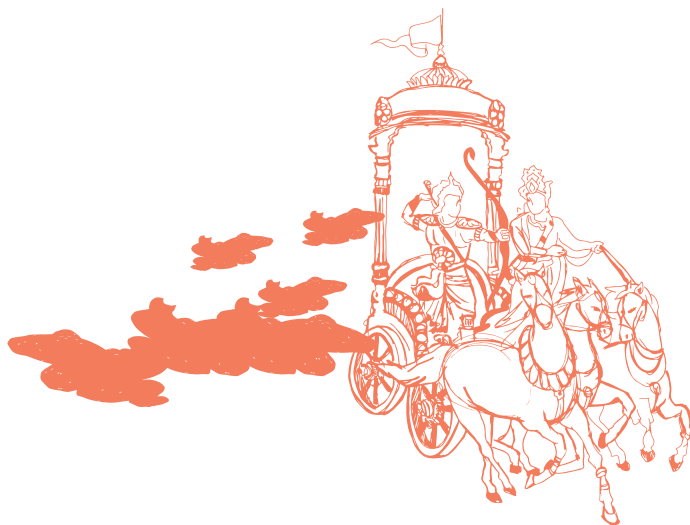
अर्जुन उवाच ।
अपरं भवतो जन्म परं जन्म विवस्वतः ।
कथमेतद्विजानीयां त्वमादौ प्रोक्तवानिति ॥

4

*arjuna uvāca:
aparaṁ bhavato janma paraṁ janma vivasvataḥ
kathametadvijānīyāṁ tvamādaḥ proktavāniti.*

Arjuna a spus:
— Tu te-ai născut mai în urmă; Vivasvat s-a născut mai înainte; cum aş putea înţelege că tu ai explicat la început?¹

¹ „La început”: înainte de Vivasvat.

1

अर्जुन उवाच ।

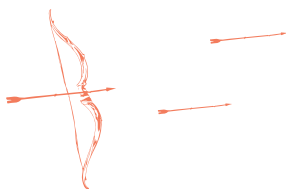
किं तद् ब्रह्म किमध्यात्मं किं कर्म पुरुषोत्तम ।
अधिभूतं च किं प्रोक्तमधिदैवं किमुच्यते ॥

arjuna uvāca:

*kiṃ tad brahma kimadhyātmaṃ kiṃ karma puruṣottama
adhibhūtaṃ ca kiṃ proktamadhidaivaṃ kimucyate.*

Arjuna a spus:

— Ce este Brahman? Ce este Sinele Suprem? Ce este
ritul, o, tu, cel mai bun dintre oameni? Ce se înțelege
prin esența ființelor, ce se numește esența zeilor?

अधियज्ञः कथं कोऽत्र देहेऽस्मिन्मधुसूदन ।
प्रयाणकाले च कथं ज्ञेयोऽसि नियतात्मभिः ॥

2

*adhiyajñāḥ katham ko'tra dehe'sminmadhusūdana
prayānakāle ca katham jñeyo'si niyatātmabhiḥ.*

Ce este esența sacrificiului, și cum e cu puțință aici în acest corp, o, Madhusūdana? Cum poți fi cunoscut Tu, în clipa plecării din lumea aceasta de cei stăpâni pe sine?

श्रीभगवानुवाच ।
अक्षरं ब्रह्म परमं स्वभावोऽध्यात्ममुच्यते ।
भूतभावोद्भवकरो विसर्गः कर्मसंज्ञितः ॥

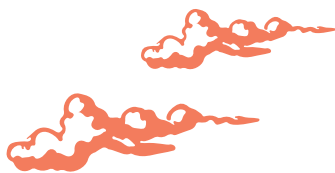
3

*śrībhagavānuvāca:
akṣaram brahma paramaṁ svabhāvo'dhyātmamucyate
bhūtabhāvodbhavadakaro visargaḥ karmasaṁjñitaḥ.*

Bhagavat a spus:

— Indestructibilul este supremul Brahman; Natura proprie¹ este numită Sinele Suprem; Creația care aduce la viață ființele este numită sacrificiu.

¹ „Natura proprie”: textul nu precizează despre a cui natură proprie este vorba. Unii traducători subînțeleg că se referă la Brahman, alții la persoana umană. Am preferat să păstrăm incertitudinea textului.

40 नान्तोऽस्ति मम दिव्यानां विभूतीनां परन्तप ।
एष तूद्देशतः प्रोक्तो विभूतेर्विस्तरो मया ॥

*nānto'sti mama divyānāṃ vibhūtīnāṃ parantapa
eṣa tūddeśataḥ prokto vibhūtervistaro mayā.*

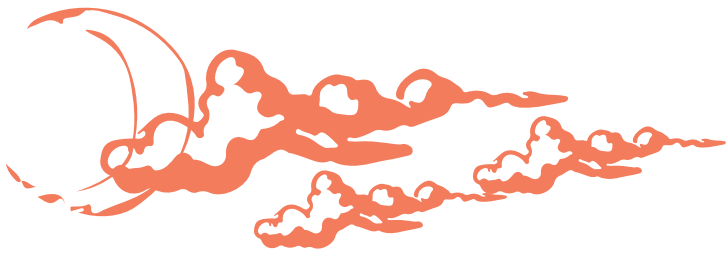
Căci nu există capăt pentru întruchipările mele divine,
o, tu, cel ce-ți învingi dușmanii; aceasta este, rostită de
mine pe scurt, întinderea întruchipărilor mele.

41 यद्यद्विभूतिमत्सत्त्वं श्रीमदूर्जितमेव वा ।
तत्तदेवावगच्छ त्वं मम तेजोऽशसम्भवम् ॥

*yadyadvibhūtimatsattvaṃ śrīmadūrjitameva vā
tattadevāvagaccha tvaṃ mama tejoṃ'śasambhavam*

Orice ființă arătoasă, frumoasă sau puternică, să știi, este
puterea mea cuprinsă într-o fărâmă.

अथवा बहुनैतेन किं ज्ञातेन तवार्जुन ।
विष्टभ्याहमिदं कृत्स्नमेकांशेन स्थितो जगत् ॥

42

*athavā bahunaitena kiṃ jñātena tavārjuna
viṣṭabhyāhamidaṃ kṛtsnamekāṁśena sthito jagat.*

Dar la ce bun, o, Arjuna, să le știi pe toate acestea? Eu stau
sprijinind întreagă această lume cu o fărâmă din mine.

ॐ तत्सदिति श्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सु
ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्रीकृष्णार्जुनसंवादे
विभूतियोगो नाम दशमोऽध्यायः ॥

*om tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsūpaniṣatsu brahmavidyāyāṃ
yogaśāstre śrīkṛṣṇārjunasaṃvāde vibhūtiyogo
nāma daśamo'dhyāyaḥ.*

Om Tat Sat (incantație a Realității Supreme, Absolute)

Astfel, în doctrinele ezoterice (*Upaniṣad*) ale
slăvitei *Bhagavad-Gītā* (*Cântul Domnului*), știință a
Eternului, scriptură a Yoga, dialog dintre Śrī Kṛṣṇa și
Arjuna, se încheie al zecelea discurs intitulat: „Yoga
Întruchipărilor Divine”.

- 25 ध्यानेनात्मनि पश्यन्ति केचिदात्मानमात्मना ।
अन्ये साङ्ख्येन योगेन कर्मयोगेन चापरे ॥

*dhyānenātmani paśyanti kecidātmānamātmanā
anye sāṅkhyena yogena karmayogena cāpare.*

Unii, cu ajutorul meditației, văd ei înșiși Sinele în sinea lor; alții, prin Sāṅkhya și Yoga, iar alții prin *yoga* faptei.

- 26 अन्ये त्वेवमजानन्तः श्रुत्वान्येभ्य उपासते ।
तेऽपि चातितरन्त्येव मृत्युं श्रुतिपरायणाः ॥

*anye tvevamajānantaḥ śrutvānyebhya upāsate
te'pi cātitarantyeva mṛtyuṃ śrutiparāyaṇāḥ.*

Unii, necunoscându-l astfel, îl adoră din auzite de la alții; chiar și aceștia trec dincolo de moarte, având drept ultim scop învățătura revelată.

- 27 यावत्सञ्जायते किञ्चित्सत्त्वं स्थावरजङ्गमम् ।
क्षेत्रक्षेत्रज्ञसंयोगात्तद्विद्धि भरतर्षभ ॥

*yāvatsañjāyate kiñcitsattvaṃ sthāvarajaṅgamam
kṣetrakṣetrajñasamyogāttadviddhi bharatarṣabha.*

Ori de câte ori se naște o ființă mișcătoare sau nemișcătoare, să știi, este din cauza unirii cunoscătorului câmpului cu câmpul, o, tu, cel puternic ca un taur printre Bhārata.

समं सर्वेषु भूतेषु तिष्ठन्तं परमेश्वरम् ।
विनश्यत्स्वविनश्यन्तं यः पश्यति स पश्यति ॥

*samaṁ sarveṣu bhūteṣu tiṣṭhantaṁ paramēśvaram
vinaśyatsvavinaśyantaṁ yaḥ paśyati sa paśyati.*

Cel care-l vede pe Supremul Stăpân Divin sălășluind
la fel în toate ființele, nepieritor când acestea pier,
acela este cel care vede.

